

Graven in Westwoud, plangebied De Wouden II

Een Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van proefsleuven

J.J. Jetses

Colofon

ADC Rapport 6260

Graven in Westwoud, plangebied De Wouden II
Een Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van proefsleuven

Auteur: J.J. Jetses

In opdracht van: Ooms Wonen B.V.

Foto's en tekeningen: ADC ArcheoProjecten, tenzij anders vermeld

© ADC ArcheoProjecten, Amersfoort, november 2023

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt
worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

ADC ArcheoProjecten aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend
uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'W. Jezeer', with a long horizontal line extending to the left and a vertical line extending downwards from the end of the signature.

W. Jezeer

ISSN 1875-1067

ADC ArcheoProjecten
Nijverheidsweg-Noord 114
3812 PN Amersfoort
T 033 299 8181
E info@archeologie.nl
W www.archeologie.nl

Inhoudsopgave

Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied	4
Samenvatting	5
1 Inleiding	7
1.1 Algemeen	7
1.2 Archeologische Quickscan	8
1.3 Doel van het onderzoek en onderzoeksvragen	8
1.4 Opzet van het rapport	9
2 Methoden	10
3 Resultaten	12
3.1 Fysisch geografisch onderzoek	12
3.1.1 Algemene bodemopbouw	12
3.1.2 De vegetatiehorizont	12
3.1.3 Bodemintactheid	13
3.2 Sporen en structuren	15
3.2.1 Bronstijd	16
3.2.2 Late Middeleeuwen	18
3.2.3 Nieuwe tijd	20
3.3 Vondstmateriaal	21
4 Synthese	22
4.1 Algemeen	22
4.2 Beantwoording van de onderzoeksvragen	22
5 Waardering en selectieadvies	24
5.1 Waardering van de vindplaats	24
5.2 Selectieadvies	24
Literatuur	25
Lijst van afbeeldingen	25
Lijst van tabellen	25
Verklarende woordenlijst	26
Afkortingen in de database	28

Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied

Provincie:	Noord-Holland
Gemeente:	Drechterland
Plaats:	Westwoud
Toponiem:	De Wouden II
Coördinaten:	NW: 137826/521710 NO: 137909/521726 ZO: 137996/521560 ZW: 137921/521522
Projectverantwoordelijke:	J.J. Jetses
Opdrachtgever:	Ooms Wonen B.V. Contactpersoon: Mevr. A. Wijnholds (HzA stedebouw & landschap b.v.) Adres: Achterstraat 26A Hoorn Tel: 0229 216757 E-mail: a.wijnholds@hzabv.nl
Bevoegde overheid:	Gemeente Drechterland
Deskundige namens de bevoegde overheid:	Mevr. C. Soonius (Archeologie West-Friesland)
Goedkeuring rapport door bevoegde overheid:	verondersteld, geadviseerde wijzigingen zijn doorgevoerd
Archiszaaknummer:	5468095100
ADC-projectcode:	001471
Complex en ABR codering:	XXX (onbekend)
Periode(n):	Bronstijd en Late Middeleeuwen
KNA versie:	4.1
Geomorfologische context:	Inversierug
NAP hoogte maaiveld:	-0,92 tot -1,36 m
Maximale diepte onderzoek:	2 m
Uitvoering van het veldwerk:	16 en 17 oktober 2023
Beheer en plaats documentatie:	Provinciaal Depot voor Bodemvondsten Noord-Holland

Samenvatting

In opdracht van Ooms Wonen B.V. heeft ADC ArcheoProjecten een Inventariserend Veldonderzoek (IVO) in de vorm van proefsleuven uitgevoerd voor het plangebied Westwoud – De Wouden II.

Tijdens het onderzoek zijn slechts twee zeer ondiepe greppels (ca. 6 cm -vlak) met vermoedelijke datering in de Bronstijd ontdekt. Deze greppels lagen in een van de meest zandige en hoge delen van het plangebied. Het vermoeden is dat oorspronkelijk een zandrug in het midden en zuiden van het plangebied heeft gelegen, maar dat deze tientallen centimeters is afgetopt waardoor overige Bronstijdsporen daar niet meer aanwezig zijn. In de kleiige lage delen van het plangebied zijn geen Prehistorische sporen aangetroffen, terwijl hier de bodemopbouw wel grotendeels intact is. Deze delen van het landschap zijn daarom vermoedelijk niet intensief gebruikt tijdens de Bronstijd.

Uit latere perioden zijn wel meer sporen aangetroffen. Vooral in het westen van het plangebied zijn kuilen, sloten en greppels uit de Late Middeleeuwen aanwezig. Een aantal sloten uit de Nieuwe tijd concentreert zich meer in het noorden van het plangebied.

Vanwege het grotendeels ontbreken van (diepe) Bronstijdsporen is nagenoeg geen Prehistorisch vondstmateriaal gevonden. De enige vondst uit Prehistorische context is een stukje botmateriaal. Bij het selectief couperen van sporen uit de Late Middeleeuwen is wel aardewerk aangetroffen. Dit materiaal bestaat vooral uit kogelpotaardewerk en Pingsdorfaardewerk en dateert in de Late Middeleeuwen A (1050-1250 n.Chr.).

In het noorden van het plangebied bevindt zich op een diepte van ongeveer 60 cm onder maaiveld (-1,70 m NAP) een vegetatiehorizont met vermoedelijke datering in de Vroege Bronstijd of het Laat-Neolithicum. Deze vegetatiehorizont was ook meer naar het zuiden nog aanwezig maar dook daar steeds dieper naar beneden. Halverwege het plangebied lag deze vegetatiehorizont nog op ongeveer 130 cm onder maaiveld (-2,40 m NAP) en helemaal in het zuiden is de vegetatiehorizont in de diepe profielkolommen helemaal niet meer aangetroffen. Een dergelijke vegetatiehorizont zou in sommige gevallen op bewoning kunnen wijzen, echter zijn aanwijzingen voor dergelijke bewoningssporen gedurende dit onderzoek niet aangetroffen.

Het is aan de hand van de proefsleuven duidelijk geworden dat zich binnen het plangebied geen intact nederzettingsterrein uit de Bronstijd bevindt. Daarom adviseert ADC ArcheoProjecten het plangebied vrij te geven voor verdere ontwikkeling.

Dit selectieadvies is overgenomen door Archeologie West-Friesland.

Tabel 1 Overzicht van de verschillende perioden.

Archeologische periode		Datering	Geologisch tijdperk	
Nieuwste tijd	C	1795	Holoceen	
Nieuwe tijd	B	1650		
	A	1500		
Middeleeuwen	Late Middeleeuwen B	1250		Laat-Subatlanticum
	Late Middeleeuwen A	1050		1150 na Chr.
	Ottoons	900		
	Karolingisch	725		
	Merovingisch laat	525		
	Merovingisch vroeg	450		
	Laat	270		
Romeinse tijd	Midden	70 na Chr.		
	Vroeg	15 voor Chr.		
IJzertijd	Laat	250		Vroeg-Subatlanticum
	Midden	500		450 voor Chr.
	Vroeg	800		
Bronstijd	Laat	1100		
	Midden	1800		
	Vroeg	2000		
Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	Laat	2850		Subatlanticum
	Midden	4200		3700
	Vroeg	4900/5300		
Mesolithicum (Midden-Steentijd)	Laat	6450		Atlanticum
	Midden	8640		7300 Boreaal
	Vroeg	9700		8700 Preboreaal
Prehistorie	Laat		Pleistoceen	
	Jong B	12.500		
	Jong A	16.000		
		35.000		
	Midden			114.000 Weichselien
				126.000 Eemien
				236.000 Saalien II
				241.000 Oostermeer
		250.000		322.000 Saalien I
				Belvédère/Holsteinien
	Oud			336.000 Glaciaal
				384.000 Holstienien
				416.000 Elsterien
				463.000

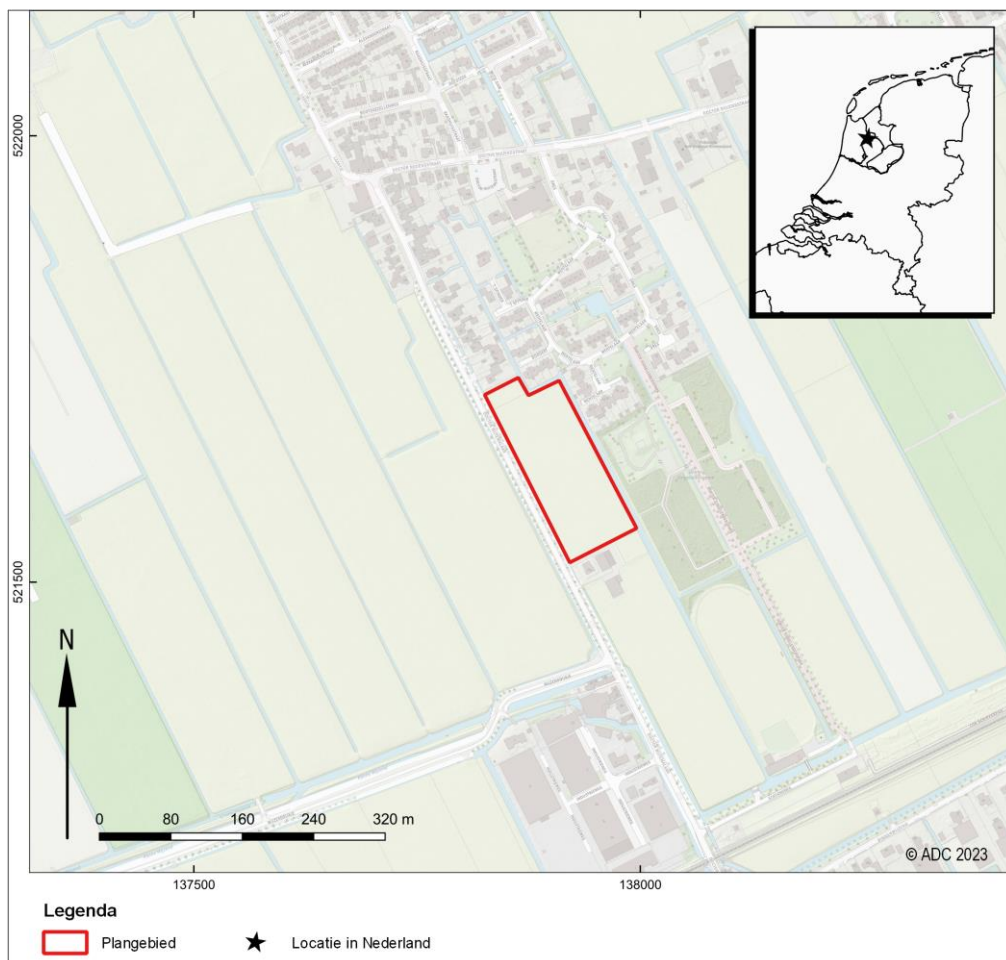

1 Inleiding

1.1 Algemeen

In opdracht van Ooms Wonen B.V. heeft ADC ArcheoProjecten een Inventariserend Veldonderzoek (IVO) in de vorm van proefsleuven uitgevoerd voor het plangebied Westwoud – De Wouden II (afb. 1.1), in het kader van toekomstige woningbouw. In het plangebied zullen 52 woningen worden gebouwd. De archeologische Quicksan (zie §1.2) toonde aan dat zich op deze locatie nederzettingssporen uit de Midden- en Late Bronstijd zouden kunnen bevinden (Zie voor periodisering tabel 1). De voorgenomen bouwplannen zouden deze vernietigen.

Afb. 1.1. Locatie van het onderzoeksgebied.

Het plangebied heeft een oppervlakte van ca. 1,65 ha en is momenteel in gebruik als grasland. Het gebied ligt ten zuidwesten van de bebouwde kom van Westwoud en wordt begrensd door grasland in het zuiden, de Doctor Wijtemalaan in het westen, een park in het oosten en een woonwijk in het noorden. In het gebied zijn vier proefsleuven aangelegd met een totale oppervlakte van 1305 m².

Het veldwerk is uitgevoerd op 16 en 17 oktober 2023. In die periode zijn de proefsleuven aangelegd en onderzocht conform het Programma van Eisen (PvE), dat door J.J. Jetses is opgesteld.¹ Dit ontwerp is goedgekeurd door mevr. C.M. Soonius als adviseur van de gemeente Drechterland. De vondsten en bijbehorende documentatie die tijdens het IVO zijn verzameld, worden gedeponeerd in het Provinciaal depot voor archeologie Noord-Holland te Castricum.

¹ Jetses 2023, PvE nummer 23-046 (goedgekeurd op 11-10-2023):

Het veldteam bestond uit de volgende personen: J.J. Jetses (projectverantwoordelijke), W. Roessingh en W. Jezeer (veldarcheologen) en J. Bergman (kraanmachinist van de firma Bergman kraanverhuur). De bij dit project betrokken senior archeoloog was W. Jezeer. De contactpersoon bij Ooms Wonen B.V. is mevr. A. Wijnholds. Het vondstmateriaal is bestudeerd door J. Verduin en coördinatie van documentatie en vondstverwerking is uitgevoerd door J.W. Beestman.

1.2 Archeologische Quickscan

In verband met toekomstige ontwikkelingen in het plangebied Westwoud – De Wouden is een quickscan voor het onderzoeksgebied uitgevoerd op 13 juli 2023 door Archeologie West-Friesland.² De Quickscan wees uit dat het plangebied is gelegen op zware zavel gronden in het noorden en lichte zavelgronden in het zuiden. Voor deze gronden geldt een hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de Bronstijd. Daarnaast zijn ten zuidwesten en zuidoosten van het plangebied twee terreinen van archeologische betekenis aanwezig. Deze zijn geselecteerd op basis van luchtfoto's, waarop onder andere drie vermoedelijke grafheuvels zijn te zien. Voor het plangebied gold daarom een hoge archeologische verwachting geldt voor vindplaatsen uit de Bronstijd. Voor huisplaatsen uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd gold een lage verwachting. Dit is gebaseerd op de basis van de ligging van de bewoningslinten op het historisch kaartmateriaal. In de quickscan werd geadviseerd om een inventariserend veldonderzoek in de vorm van proefsleuven uit te voeren om de gespecificeerde verwachting te toetsen.

1.3 Doel van het onderzoek en onderzoeksvragen

Het IVO in de vorm van proefsleuven heeft tot doel de aard, omvang en kwaliteit (gaafheid en conservering) vast te stellen van de vindplaats(en) in het gebied om te komen tot een definitief oordeel over de behoudenswaardigheid ervan. Daarnaast moeten gegevens verkregen worden om hetzij verder archeologisch onderzoek mogelijk te maken, hetzij adequate maatregelen voor behoud en beheer te kunnen treffen.

In het PvE zijn verschillende onderzoeksvragen gesteld. Deze worden in dit rapport beantwoord op basis van hetgeen in de proefsleuven is aangetroffen.

De volgende onderzoeksvragen zijn in het PvE gesteld:

Algemeen

1. Zijn er archeologische resten (sporen, structuren, vondsten) aangetroffen?
2. Vormen de archeologische resten behoudenswaardige vindplaatsen?
3. Indien het onderzoek geen archeologische resten of beperkte archeologische fenomenen (bijvoorbeeld alleen losse vondsten) oplevert: welke verklaring is hiervoor te geven?

Perioden en vindplaatsen

4. Wat is voor de archeologische vindplaats in het onderzoeksgebied: a. de vondst- en spoordichtheid,
b. de ouderdom en/of de aanwezige archeologische periode(s),
c. de mogelijke informatiewaarde van analyses/determinaties van de vondsten op basis van de scans,
d. de kwaliteit van de resten (gaafheid en conservering)?
5. Is er een ensemblewaarde met vindplaatsen in de omgeving van het plangebied?

Landschappelijk

6. Hoe ziet de bodemopbouw eruit en in hoeverre is deze aangetast door latere ingrepen?
7. Wat is de relatie tussen de vindplaats en het omringende landschap?

Relatie met onderzoekskaders

8. Een aantal specifieke onderzoeksthema's komt voort uit het promotieonderzoek naar Westfriese bronstijdnederzettingen binnen het project *Farmers of the Coast* van de universiteit Leiden. Zijn structuren in het onderzoeksgebied aangetroffen die kunnen bijdragen aan onderzoek naar één of meerdere van deze specifieke nederzettingsthema's, zoals huisplaatsen, erven, omvang en fasering van het nederzettingsterrein, grafstructuren, akkers en late bronstijdcontexten? Zo ja, om welke thema's gaat het en het onderzoek van welke zones/ sporen binnen het plangebied kunnen daaraan bijdragen?

² Veenstra en Soonius 2023.

1.4 Opzet van het rapport

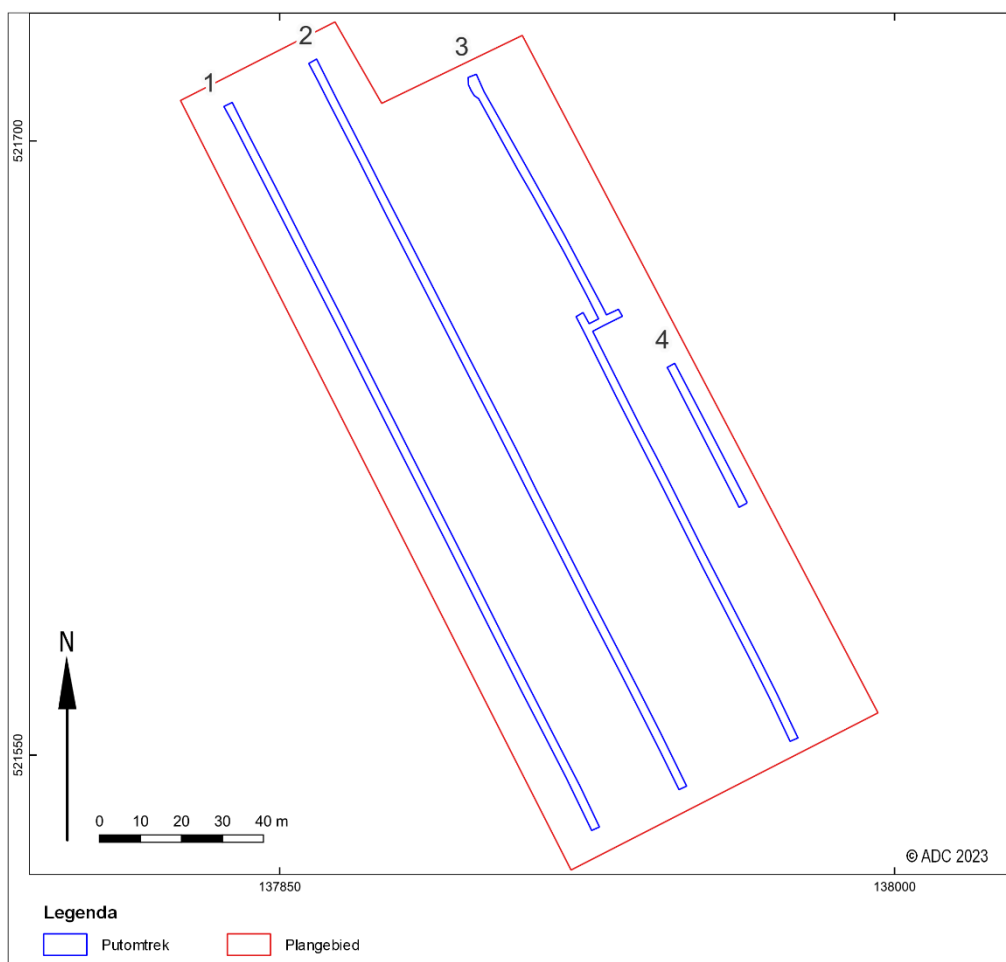
Dit rapport betreft een standaardrapport zoals genoemd in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA 4.1 -specificatie VS05). In dit rapport worden de resultaten van het onderzoek gepresenteerd, waarna de conclusies volgen.

Na de samenvatting en dit inleidende hoofdstuk volgt een omschrijving van de onderzoeksmethoden in hoofdstuk 2. Vervolgens zullen de verschillende deelonderzoeken aan de orde komen. Allereerst zullen in hoofdstuk 3 de resultaten van het onderzoek worden toegelicht, waaronder het fysisch geografisch onderzoek, de sporen en het vondstmateriaal. Met behulp van deze resultaten zullen in hoofdstuk 4 de onderzoeksvragen worden beantwoord. Tenslotte wordt in het vijfde hoofdstuk de vindplaats gewaardeerd en een selectieadvies gegeven.

2 Methoden

Het onderzoek is uitgevoerd conform de KNA 4.1 en het PvE.³ Tijdens het onderzoek zijn conform PvE drie noordwest-zuidoost gerichte proefsleuven aangelegd (afb. 2.1). Daarnaast is tijdens het veldwerk, in overleg met de adviseur van het bevoegd gezag (C.M. Soonius, AWF) besloten een vierde korte proefsleuf te graven in het oosten van het plangebied. Deze korte sleuf is aangelegd ter controle, omdat halverwege sleuf drie twee onderkantjes van mogelijke Bronstijdgreppels zijn aangetroffen. Met deze vierde sleuf is gecontroleerd of richting het oosten meer van dit soort sporen verwacht konden worden. Dit was echter niet het geval. Twee van de drie reguliere sleuven konden in de volledige lengte worden aangelegd op de vooraf aangegeven plekken. Sleuf drie is ongeveer halverwege echter iets naar het oosten toe verlegd vanwege de aanwezigheid van een evenwijdig lopende sloot uit de Nieuwe tijd.

Afb. 2.1. Overzicht van alle aangelegde putten.

In het PvE werd een werkwijze voorgesteld waarbij drie noord-zuid gerichte sleuven van een bak breed (ca. 2 m) parallel aan elkaar en verspreid over het plangebied worden gegraven. Twee sleuven hadden een lengte van 200 m en een derde sleuf een lengte van 180 m.

De vlakken zijn machinaal aangelegd zonder schaaftak. Grondsporen zijn direct ingekrast. Vervolgens is het vlak en ieder spoor daarin gefotografeerd en getekend (d.m.v. GPS), waarbij om de 4 m een waterpashoogte is bepaald. Een selectie van de aangetroffen grondsporen is met de hand gecoupeerd waarbij vondsten zijn verzameld. Deze selectie is gebaseerd op het vergaren van de informatie die nodig is voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen. Alleen de coupes die

³ Jetses 2023

bijdragen aan het beantwoorden van de onderzoeksvragen zijn gefotografeerd en getekend op schaal 1:20. Het restant van de selectie van gecoupeerde sporen is vervolgens met de schep afgewerkt.

In één put was het nodig ook ten dele een tweede vlak aan te leggen, namelijk in put 2. Over een lengte van ca. 10 m is daar namelijk een Neolithische vegetatiehorizont machinaal afgepeld om te controleren of hier vondstmateriaal of houtskool in zat en of eronder sporen aanwezig waren. Langs de lengte van de proefsleuven werden meerder profielkolommen gezet, waarbij telkens aan het begin en het einde van de put een diepe profielput (2m -mv) werd gegraven. De profielkolommen zijn gefotografeerd en getekend (op schaal 1:20) en vervolgens beschreven.

3 Resultaten

3.1 Fysisch geografisch onderzoek

3.1.1 Algemene bodemopbouw

De algemene opbouw van de ondergrond in het onderzoeksgebied is als volgt: op een diepte van ca. 140 cm - mv (ca. 2,5 m -NAP) is een pakket lichtgrijsblauwe matig tot sterk siltige klei aangetroffen. Deze klei wordt afgedekt door een dunne grijsbruine vegetatiehorizont (zie paragraaf 3.1.2). Op de vegetatiehorizont ligt een horizontaal gelaagd pakket met een afwisseling tussen sterk siltig zand en matig siltige klei (afb. 3.1). Dit pakket lijkt sterk op het pakket dat gedurende het onderzoek in Hoogkarspel-Tunnel is aangetroffen.⁴ Bij dat onderzoek is het pakket op basis van een horizontale gelaagdheid (in tegenstelling tot de verticale gelaagdheid bij een kreekbeddingafzetting) geïnterpreteerd als zijnde wad/kwelderafzettingen. De verwachting is daarom dat dit ook het geval is bij het gelaagde pakket van Westwoud-De Wouden II. In de top van het jongste pakket kwelderafzettingen is het sporenvak aangelegd, de textuur van de afzettingen in het sporenvak is binnen het plangebied sterk gevarieerd.

Afb. 3.1. Een profielkolom in het zuiden van put 1 met daarin de horizontaal gelaagde kwelderafzettingen duidelijk te zien.

3.1.2 De vegetatiehorizont

Zoals in de vorige paragraaf al aangegeven is onder de kwelderafzettingen een vegetatiehorizont waargenomen (afb. 3.2). Dergelijke vegetatiehorizonten zijn vaker in de omgeving aangetroffen, zoals bij een opgraving bij de Noorderboekert en de Rijkweg.⁵ Daar was sprake van twee goed ontwikkelde vegetatiehorizonten. De bovenste vegetatiehorizont is daar met behulp van ¹⁴C-onderzoek gedateerd in de Vroege Bronstijd en de onderste vegetatiehorizont in het Laat-Neolithicum. Bij die opgraving zijn onder deze vegetatiehorizonten sporen (waaronder ploegsporen) en vondsten aangetroffen. De vegetatiehorizont die is aangetroffen bij het huidige proefsleuvenonderzoek lijkt een stuk minder goed ontwikkeld te zijn. Tijdens het onderzoek is een

⁴ Zuidhof 2019, 162-165.

⁵ Knippenberg 2018.

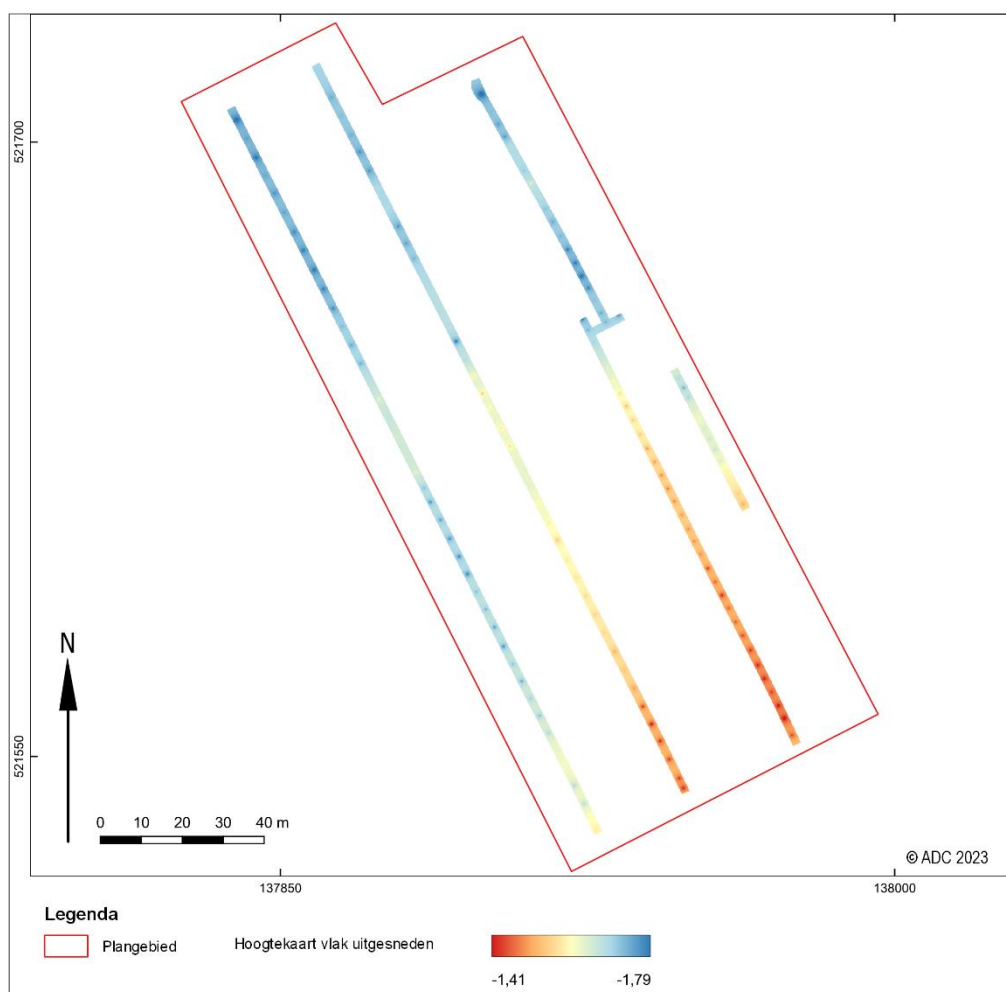
deel van de vegetatiehorizont voorzichtig met de kraan afgepeld en deels met de schep opgeschaafd. Echter kwamen in en onder deze vegetatiehorizont geen sporen en vondsten tevoorschijn. De vegetatiehorizont komt in het plangebied niet overal even diep voor en ligt in het noordelijke deel een stuk ondieper (ca. 50 cm -mv of 1,35 m -NAP) dan in het middendeel (ca. 130 cm -mv of 2,4 m -NAP). In het zuidelijke deel is de vegetatiehorizont helemaal niet meer aangetroffen. Deze ligt hier waarschijnlijk dieper dan dat de profielkolommen zijn aangelegd (1,20 m -mv of -2,35 m NAP). De vegetatiehorizont heeft vermoedelijk eenzelfde datering als de vegetatiehorizonten van het onderzoek aan de Noorderboekert en de Rijkweg, dus de Late Bronstijd of het Laat-Neolithicum. Vanwege het ontbreken van vondsten en sporen en het feit dat deze vegetatiehorizont richting het zuiden “duikt” is het mogelijk dat het plangebied op het onderste (nattere) deel van een flank van een Laat-Neolithische kreekrug heeft gelegen.

Afb. 3.2. Een profielkolom in het noorden van werkput 2 met daarin de vegetatiehorizont duidelijk zichtbaar.

3.1.3 Bodemintactheid

In het grootste deel van het plangebied bestond het sporenvlak uit een matig tot sterk siltige klei. In het zuidelijke deel van put 2 en de zuidelijke helft van put 3 bestond het sporenvlak echter uit matig tot sterk siltig zand. Het maaiveld en sporenvlak lagen op deze delen van het plangebied ook een stuk hoger dan op de kleiige delen (afb. 3.3).

Afb. 3.3. Kaart met de geïnterpoleerde vlakhoogtes in m NAP.

In de meer kleiige delen is vlak onder de bouwvoor een zeer dunne zwarte humeuze matig siltige kleilaag aanwezig. Deze duikt mee met de Middeleeuwse sporen en wordt daarom geïnterpreteerd als een restant van een Middeleeuwse laag (afb. 3.4). In de zandigere en hogere delen van het plangebied is deze laag niet (meer) aanwezig. Daarnaast zijn in de zandigere delen twee greppels met vermoedelijke datering in de Bronstijd aangetroffen waar nog slechts 5 tot 10 centimeter van over is. Dergelijke greppels zijn vaak zeker een halve meter diep.⁶ Het vermoeden is daarom dat de zandige delen van het plangebied oorspronkelijk zandkoppen in het Midden-Bronstijdlandschap zijn geweest, die bij egaliseringswerkzaamheden tientallen centimeters moeten zijn afgetopt. De bodemopbouw in het noorden, westen en oosten van het plangebied moet nog wel redelijk intact zijn.

⁶ Jezeer en Roessingh 2019, 175-178

Afb. 3.4. Middeleeuwse greppel (S18) met daaronder de zwarte humeuze laag die vlak onder de bouwvoor aanwezig is en meeduikt met het spoor.

3.2 Sporen en structuren

In totaal zijn gedurende het proefsleuvenonderzoek 56 sporen aangetroffen (tabel 3.1).

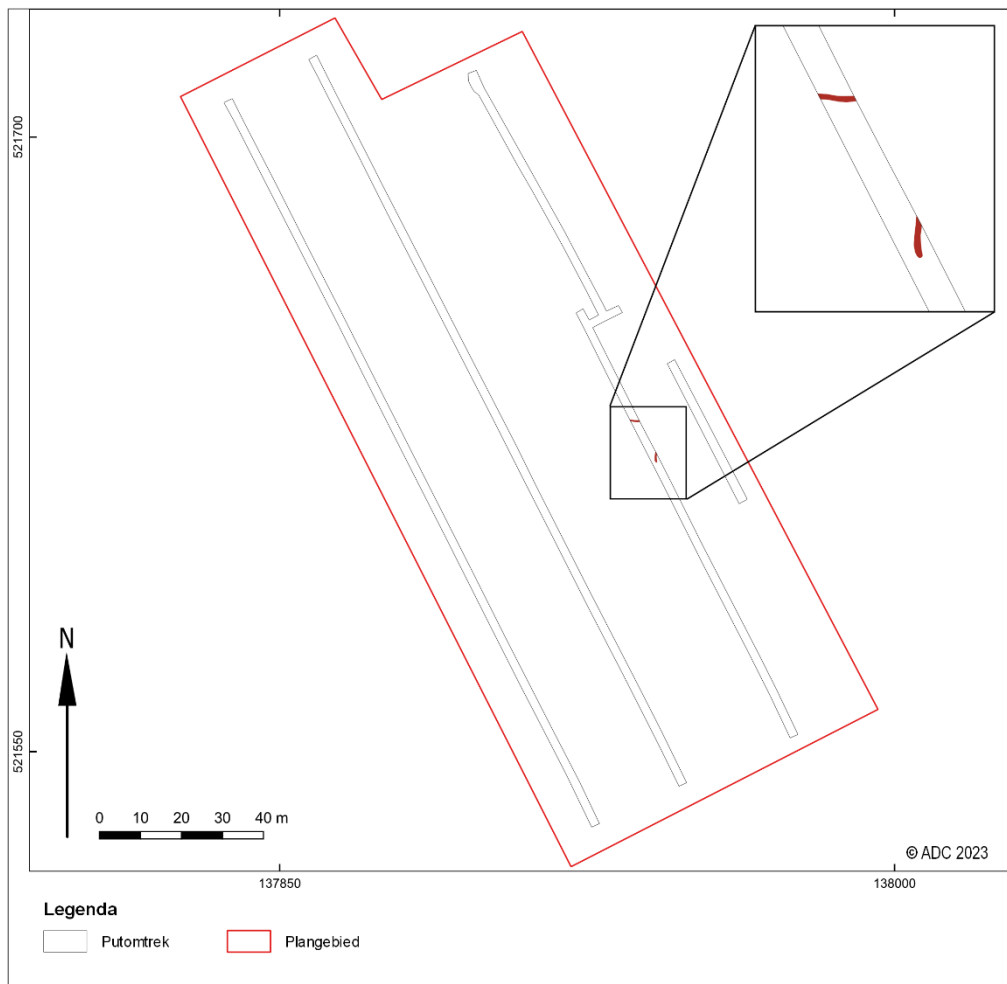
Tabel 3.1. Overzicht van de aard en periode van de sporen.

Aard	Periode	Aantal
Greppel	Bronstijd	2
Greppel	Middeleeuwen	10
Kuil	Middeleeuwen	12
Sloot	Middeleeuwen	8
Kuil	Nieuwe tijd	9
Sloot	Nieuwe tijd	10
Recent	Recent	2
Natuurlijk/laag	-	3
Totaal		56

3.2.1 Bronstijd

De bronstijdsporen bestaan uit slechts twee onderkantjes van greppels. Deze zijn beiden gesitueerd in het zandigere zuidelijke deel van put 3 (afb. 3.5). De greppels hebben een O-W en N-Z oriëntatie, maar lopen wel met een lichte kromming. De vulling van de sporen is in het vlak licht van kleur en sterk gevlekt (afb. 3.6 en 3.7). Alleen in het profiel is nog een deel van de donkerdere bovenliggende vulling te zien. Door deze vulling is echter ook veel recent materiaal uit de bouwvoor geploegd (afb. 3.8). Het vermoeden is daarom dat de greppels verre van intact zijn mede doordat de bodem op deze locatie tientallen centimeters moet zijn afgetopt (zie ook paragraaf 3.1.3). Uit een van de greppels (S41) komt een klein stukje bot. Overige vondsten uit Bronstijdcontexten zijn

niet aangetroffen.

Afb. 3.5. Twee greppels uit de Bronstijd (S41 en S47) in put 3.

Afb. 3.6. Bronstijdgrepel (S47) in het vlak van put 3.

Afb. 3.7. Coupe van Bronstijdgrepel (S47).

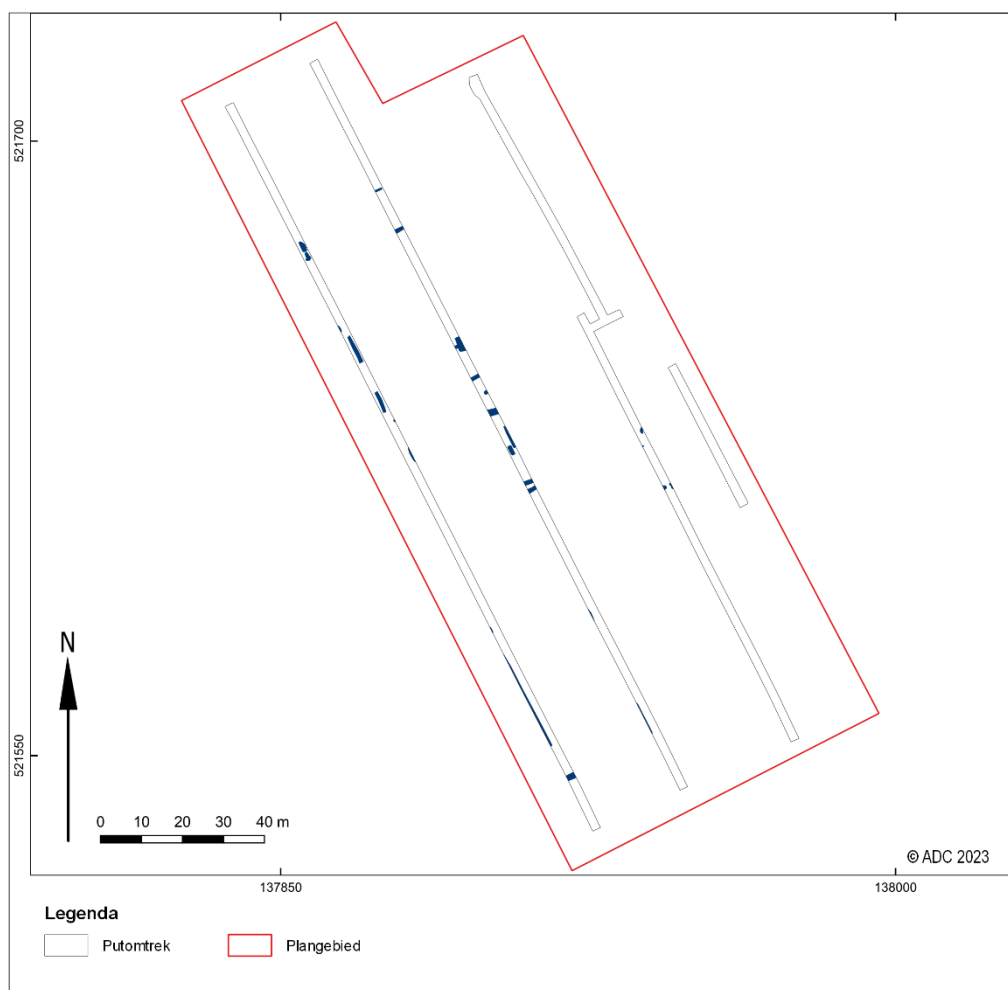

Afb. 3.8. Bronstijdgreppel (S41) in het profiel.

3.2.2 Late Middeleeuwen

De laat-middeleeuwse sporen concentreren zich in het kleiige westen van het plangebied (afb. 3.9). Ze bestaan vooral uit al dan niet onderbroken greppels en een aantal kuilen. De greppels hebben een NW-ZO en ZW-NO oriëntatie. Het aardewerk uit enkele van deze laat-middeleeuwse sporen bestaat uit Kogelpot en Pingsdorf met een datering in de Late Middeleeuwen A. Deze datering komt overeen met de eerste ontginningsfase van middeleeuws West-Friesland in de late 11^e en 12^e eeuw.⁷ Tijdens deze ontginningsfase waren de slotenpatronen veel onregelmatiger dan in de fasen daarna. Ook dit komt goed overeen met het onregelmatige laat-middeleeuwse sloten/greppelpatroon dat bij dit onderzoek is aangetroffen.

⁷ Van den Berg 2008, 47-50.

Afb. 3.9. Overzicht van alle laat-middeleeuwse sporen.

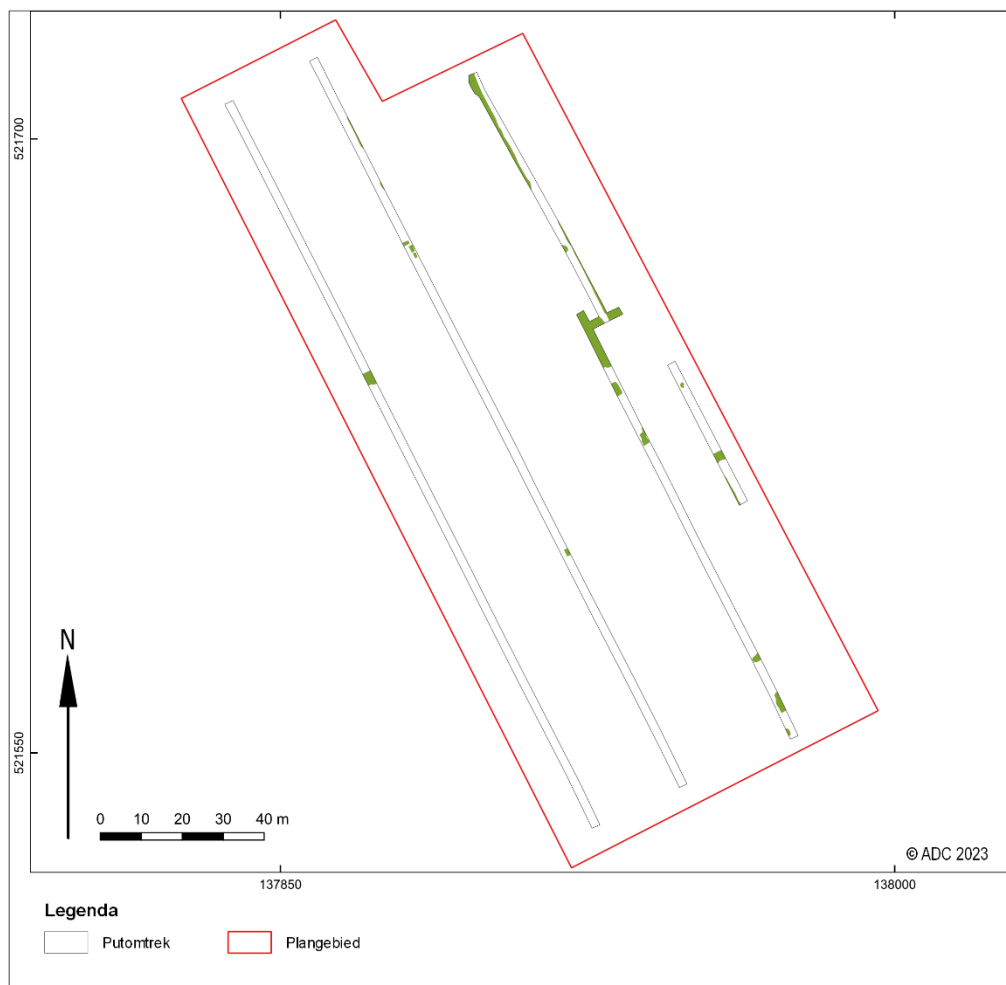
Opvallend is dat een van de laat-middeleeuwse greppels (S23) aan de noordkant een beschoeiing lijkt te hebben gehad. Hier zijn in de coupe namelijk twee paalkuilen te zien die schuin in de noordkant van de greppel steken (Afb. 3.10). Het is niet bekend in hoeverre deze vermeende beschoeiing heeft doorgelopen. In de overige greppels zijn dergelijke paalkuilen namelijk niet aangetroffen.

Afb. 3.10. Middeleeuwse greppel (S23) met aan de noordzijde twee schuine palen (rood).

3.2.3 Nieuwe tijd

Binnen het plangebied bevindt zich daarnaast een klein aantal kuilen en sloten uit de Nieuwe tijd (afb. 3.11). De oriëntatie van de sloten is bijna uitsluitend NW-ZO. Dit komt overeen met de hedendaagse slootrichtingen ten westen van het plangebied. We hebben hier dus te maken gehad met een zeer langgerekt slotenpatroon.

Afb. 3.11. Overzicht van alle sporen met een datering in de Nieuwe tijd.

3.3 Vondstmateriaal

Het vondstmateriaal bestaat uit scherven met een datering in de Late Middeleeuwen A (tabel 3.2). Daarnaast is in een restant van een Bronstijdgreppel een stukje bot aangetroffen.

Tabel 3.2. Overzicht van het vondstmateriaal.

Vondst	Put	Vlak	Spoor	Vulling	Inhoud	Fragment	Soort	Datering
1	1	1	9	1	AW	Rand	Kogelpotaardewerk	1000-1300
2	2	1	23	1	AW	Kraagrand	Kogelpotaardewerk	1200-1350
3	2	1	25	3	AW	Wand	Kogelpotaardewerk	1000-1300
4	3	1	41	1	AXB			
5	3	1	39	1	AW	Wand	Pingsdorfaardewerk	900-1200
6	3	1	38	1	AW	Wand	Pingsdorfaardewerk	900-1200

4 Synthese

4.1 Algemeen

De verwachtingen die op grond van de archeologische quickscan zijn gesteld,⁸ kunnen op basis van het huidige onderzoek worden aangepast. In de archeologische quickscan was sprake van een hoge verwachting voor sporen uit de Bronstijd. Deze verwachting werd niet waargemaakt, er zijn slechts twee onderkantjes van greppels uit de Bronstijd aangetroffen.

Het huidige onderzoek heeft echter geen consequenties voor de verwachtingskaart en de daaraan gekoppelde beleidsadvieskaart van de omliggende terreinen. Hoewel in het plangebied geen sprake was van een intact nederzettingsterrein uit de Bronstijd, lijkt het erop dat dit vooral het gevolg is van een subrecente aftopping van het terrein. Bij omliggende terreinen kan deze aftopping minder destructief zijn geweest.

4.2 Beantwoording van de onderzoeksvragen

De onderzoeksvragen die in het Programma van Eisen zijn gesteld zullen hier worden beantwoord op basis van de bevindingen van het proefsleuvenonderzoek.

Algemeen

1. Zijn er archeologische resten (sporen, structuren, vondsten) aangetroffen?

Ja, er zijn twee onderkantjes van Bronstijdgrepels aangetroffen. Daarnaast zijn greppels, kuilen en sloten aangetroffen met een datering in de Late Middeleeuwen en zijn sloten en kuilen uit de Nieuwe tijd binnen het plangebied aanwezig.

2. Vormen de archeologische resten behoudenswaardige vindplaatsen?

Nee, de archeologische resten vormen geen behoudenswaardige vindplaatsen. Op de locatie waar de twee Bronstijdgrepels zijn aangetroffen is het terrein behoorlijk afgetopt. De sporen uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd behoren niet tot een nederzetting, maar maken deel uit van het achterland en zijn bovendien zeer algemeen in West-Friesland. Daarom zijn ze niet behoudenswaardig.

3. Indien het onderzoek geen archeologische resten of beperkte archeologische fenomenen (bijvoorbeeld alleen losse vondsten) oplevert: welke verklaring is hiervoor te geven?

Dat in het plangebied geen intact nederzettingsterrein uit de Bronstijd aanwezig is heeft twee redenen. De eerste is dat ter plaatse van de twee Bronstijdgrepels het terrein waarschijnlijk behoorlijk is afgetopt waardoor andere sporen uit de Bronstijd daar niet meer aanwezig zijn. In het noorden, westen en oosten van het terrein is de bodemopbouw meer intact gebleven. Omdat ook hier geen Bronstijdsporen zijn aangetroffen, is het waarschijnlijk dat deze delen van het terrein in de Bronstijd niet in gebruik zijn geweest.

Perioden en vindplaatsen

4. Wat is voor de archeologische vindplaats in het onderzoeksgebied:

- de vondst- en spoordichtheid,
- de ouderdom en/of de aanwezige archeologische periode(s),
- de mogelijke informatiewaarde van analyses/determinaties van de vondsten op basis van de scans,
- de kwaliteit van de resten (gaafheid en conservering)?

Er is geen archeologische vindplaats aangetroffen. De vondst en sporendichtheid is voor archeologische resten uit de Bronstijd zeer laag. Ook voor archeologische resten uit de Nieuwe tijd is deze laag. Voor archeologische resten uit de Late Middeleeuwen is deze in het westen van het plangebied een stuk hoger. Binnen het plangebied zijn sporen uit de Bronstijd, Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd aanwezig. De informatiewaarde van determinaties van de vondsten is laag. Het betreft slechts een zestel scherven uit de Late Middeleeuwen A. De kwaliteit van de resten is erg laag. Van de Bronstijdsporen zijn nog slechts de lichtgekleurde onderkantjes aanwezig. De sporen uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd in het noorden en westen van het terrein hebben een wat hogere kwaliteit.

5. Is er een ensemblewaarde met vindplaatsen in de omgeving van het plangebied?

Er is geen vindplaats aangetroffen.

⁸ Veenstra en Soenius 2023.

Landschappelijk

6. Hoe ziet de bodemopbouw eruit en in hoeverre is deze aangetast door latere ingrepen?

De algemene opbouw van de ondergrond in het onderzoeksgebied is als volgt: op een diepte van ca. 140 cm - mv (ca. 2,5 m -NAP) is een pakket lichtgrijsblauwe matig tot sterk siltige klei aangetroffen. Deze klei wordt afgedekt door een dunne grijsbruine vegetatiehorizont met een vermoedelijke datering in de Vroege Bronstijd of het Laat-Neolithicum. Op de vegetatiehorizont ligt een horizontaal gelaagd pakket met kwelderafzettingen dat bestaat uit een afwisseling tussen sterk siltig zand en matig siltige klei. In de top van het jongste pakket is het sporenvak aangelegd, de textuur van de afzettingen in het sporenvak is binnen het plangebied sterk gevarieerd. Het westen, noorden en oosten zijn lagergelegen en kleiiger en het midden en zuiden is hogergelegen en zandiger. De bodemopbouw van het zandigere deel is niet meer intact en vermoedelijk tientallen centimeters afgetopt. De bodemopbouw van het kleigere deel lijkt nog grotendeels intact.

7. Wat is de relatie tussen de vindplaats en het omringende landschap?

Er is geen vindplaats aangetroffen.

Relatie met onderzoekskaders

8. Een aantal specifieke onderzoeksthema's komt voort uit het promotieonderzoek naar Westfriese bronstijdnederzettingen binnen het project Farmers of the Coast van de universiteit Leiden. Zijn structuren in het onderzoeksgebied aangetroffen die kunnen bijdragen aan onderzoek naar één of meerdere van deze specifieke nederzettingsthema's, zoals huisplaatsen, erven, omvang en fasering van het nederzettingsterrein, grafstructuren, akkers en late bronstijdcontexten? Zo ja, om welke thema's gaat het en het onderzoek van welke zones/ sporen binnen het plangebied kunnen daaraan bijdragen?

Er is geen intact nederzettingsterrein uit de Bronstijd aangetroffen. Voor dit plangebied kan onderzoek naar dergelijke thema's dus niet plaatsvinden.

5 Waardering en selectieadvies

5.1 Waardering van de vindplaats

De waardestelling, zoals voorgeschreven in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 4.1, specificatie VS06) gebeurt op drie niveaus: belevingswaarde, fysieke kwaliteit en inhoudelijke kwaliteit. De eerste is niet van toepassing omdat de vindplaats niet bovengronds zichtbaar is. Alleen de laatste twee niveaus zijn op deze vindplaats van toepassing. De fysieke kwaliteit van de vindplaats is gebaseerd op haar conservering en gaafheid. De conservering geeft aan de mate waarin het archeologisch vondstmateriaal bewaard is gebleven, de gaafheid in hoeverre de vindplaats nog compleet is. De beoordeling is voor zowel gaafheid als conservering: drie punten voor hoge, twee punten voor middelhoge en één punt voor lage kwaliteit.

De vindplaats is ruimtelijk slecht bewaard gebleven en kan dus worden beschouwd als zijnde van lage kwaliteit. Het deel met sporen is van onvoldoende omvang om van een representatief deel van een nederzetting te spreken.

De gaafheid van de grondsporen is zeer laag omdat het slechts onderkantjes betreft met een zeer lichte en gevlekte vulling. Er is geen prehistorisch aardewerk aangetroffen. Het bot uit de Bronstijdgreppel is redelijk goed bewaard gebleven. De gaafheid/conservering van sporen en vondsten wordt laag gewaardeerd.

De waardering van beide fysieke kwaliteitscriteria is in totaal 2 punten. Dit is een score die laag is en die haar het predikaat 'niet behoudenswaardig' oplevert (tabel 5.1).

Ook op inhoudelijke kwaliteit, uitgedrukt in waarden voor zeldzaamheid, informatie en ensemble, wordt de vindplaats beoordeeld met hetzelfde puntensysteem. De zeldzaamheid van deze sporen is laag, de informatiewaarde is laag en de ensemblewaarde is ook laag. De totale score voor de inhoudelijke kwaliteit is 3 en de waardering van de vindplaats op basis van deze criteria is dan ook laag.

Tabel 5.1. Scoretabel waardestelling (naar KNA, versie 4.1).

Waarden	Criteria	Scores			
		Hoog	Midden	Laag	Totale score
Beleving	Schoonheid	Wordt niet gescoord			
	Herinneringswaarde				
Fysieke kwaliteit	Gaafheid			1	2
	Conservering			1	
Inhoudelijke kwaliteit	Zeldzaamheid			1	3
				1	
	Informatiewaarde			1	
	Ensemblewaarde			1	
	Representativiteit	N.v.t.			

5.2 Selectieadvies

Het is aan de hand van de proefsleuven duidelijk geworden dat zich binnen het plangebied **geen** intact nederzettingsterrein uit de Bronstijd bevindt. Daarom adviseert ADC ArcheoProjecten het plangebied vrij te geven voor verdere ontwikkeling.

Dit selectieadvies is overgenomen door Archeologie West-Friesland.⁹

⁹ Soonius 2023.

Literatuur

- Berg, G.T.C., van den, 2008: Het buitenklooster Bethlehem aan de Bangert in Blokker. Archeologisch onderzoek naar het laatmiddeleeuwse klooster Bethlehem (1475-1573) in het buitengebied van Hoorn. Deel 1 sporen en structuren (*Hoornse Archeologische Rapporten* 6), Hoorn.
- Jetses, J.J., 2023. *Programma van Eisen Westwoud – De Wouden II* (PvE nummer 23-046), Amersfoort.
- Jezeer, W. en W. Roessingh 2019, Sporen en structuren uit de bronstijd, in: Roessingh, W. en A.J. Tol, *Archeologie langs de Westfriisaweg*, (ADC rapport 5000 en Archol Rapport 461), 166-184.
- Soonius, C.M., 2023. *Vrijgavedocument Archeologie. De Wouden II, Westwoud, gemeente Drechterland*. Adviesnummer 23114 (25-10-2023). Archeologie West-Friesland, Hoorn.
- Veenstra, S. en C.M. Soonius 2023. *Archeologische QuickScan – De Wouden II, Westwoud, gemeente Drechterland*. Adviesnummer 21114 (13-07-2023). Archeologie West-Friesland, Hoorn.
- Zijverden, van, W., 2018. Specialistisch onderzoek Noorderboekert, in: Knippenberg, S., *Laatneolithische en vroeg bronstijdarcheologie langs de Westfriisaweg (N307)* (Archol Rapport 394), 52-66.
- Zuidhof, F., 2019. Landschap, in: Roessingh, W. en A.J. Tol, *Archeologie langs de Westfriisaweg*, (ADC rapport 5000 en Archol Rapport 461), 162-166.

Lijst van afbeeldingen

- Afb. 1.1. Locatie van het onderzoeksgebied.
- Afb. 2.1. Overzicht van alle aangelegde putten.
- Afb. 3.1. Een profielkolom in het zuiden van put 1 met daarin de horizontaal gelaagde kwelderafzettingen duidelijk te zien.
- Afb. 3.2. Een profielkolom in het noorden van werkput 2 met daarin de vegetatiehorizont duidelijk zichtbaar.
- Afb. 3.3. Kaart met de geïnterpoleerde vlakhoogtes in m NAP.
- Afb. 3.4. Middeleeuwse greppel (S18) met daaronder de zwarte humeuze laag die vlak onder de bouwvoor aanwezig is en meeduikt met het spoor.
- Afb. 3.5. Twee greppels uit de Bronstijd (S41 en S47) in put 3.
- Afb. 3.6. Bronstijdgreppel (S47) in het vlak van put 3.
- Afb. 3.7. Coupe van Bronstijdgreppel (S47).
- Afb. 3.8. Bronstijdgreppel (S41) in het profiel.
- Afb. 3.9. Overzicht van alle laat-middeleeuwse sporen.
- Afb. 3.10. Middeleeuwse greppel (S23) met aan de noordzijde twee schuine palen (rood).
- Afb. 3.11. Overzicht van alle sporen met een datering in de Nieuwe tijd.

Lijst van tabellen

- Tabel 1 Overzicht van de verschillende perioden.
- Tabel 3.1. Overzicht van de aard en periode van de sporen.
- Tabel 3.2. Overzicht van het vondstmateriaal.
- Tabel 5.1. Scoretabel waardestelling (naar KNA, versie 4.1).

Verklarende woordenlijst

Antropogene sporen Alle immobiele sporen van menselijke oorsprong, variërend van paalgaten of fosfaatvlekken tot muurresten.

AMK Archeologische Monumentenkaart geeft een overzicht van gewaardeerde archeologische terreinen in vier categorieën: 1). Archeologische waarde, 2) Hoge archeologische waarde, 3) Zeer hoge archeologische waarde en 4) Zeer hoge archeologische waarde beschermd. De AMK is de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de RCE en de provincies en wordt beheerd door de RCE.

Archeologische indicatoren Indicatief archeologisch materiaal dat bij (boor)onderzoek een aanwijzing kan zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van een archeologische vindplaats.

Archis Archeologisch Informatie Systeem. Dit door de RCE beheerde systeem bevat informatie over o.a. onderzoeksmeldingen, vondstmeldingen, waarnemingen, complexen en monumenten.

¹⁴C Koolstof (radioactieve isotoop), gebruikt voor datering.

CMA Centraal Monumenten Archief.

Conservering De mate waarin anorganische (aardewerk, vuursteen, metaal, glas etc.) en organische archeologische resten (bot, zaden, hout etc.) bewaard zijn gebleven.

Ensemblewaarde De meerwaarde die aan een vindplaats wordt toegekend op grond van de mate waarin sprake is van een landschappelijke en/of archeologische context.

Ex situ Niet ter plaatse. Aanduiding die wordt gebruikt om aan te geven of grondsporen en / of artefacten zich niet meer op de oorspronkelijke plaats in de bodem bevinden. Behoud ex situ is het bewaren van de archeologische informatie door definitief onderzoek (opgraven, documenteren en registreren).

Gaafheid De mate van (fysieke) verstoring van de bodem en/of de (eventueel aanwezige) archeologische waarden, zowel in verticale zin (diepte) als in horizontale zin (omvang).

Herinneringswaarde De herinnering die een archeologisch monument oproept over het Verleden.

IKAW Indicatieve kaart van archeologische waarden, een door de RCE geproduceerde kaart op landelijk niveau met de verwachte relatieve of absolute dichtheid van (bepaalde) archeologische verschijnselen in de bodem.

IVO Inventariserend VeldOnderzoek. Het verwerven van (extra) informatie over bekende of verwachte archeologische waarden binnen een onderzoeksgebied, als aanvulling op en toetsing van de archeologische verwachting, gebaseerd op het bureauonderzoek middels waarnemingen in het veld.

Informatiewaarde De betekenis van een monument als bron van kennis over het verleden. De informatiewaarde wordt bepaald door de mate waarin (een opgraving van) het monument een bijdrage kan leveren aan nieuwe kennisvorming over het verleden.

In situ Achtergebleven op exact de plaats waar de laatste gebruiker het heeft gedeponeed, weggegooid of verloren. Behoud in situ is het behouden van archeologische waarden in de bodem.

KNA Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie.

NAP Normaal Amsterdams Peil (=officieel peilmerk).

PVA Plan van Aanpak. Een door de opdrachtnemer op te stellen plan voor de uit te voeren werken waarmee beoogd wordt aan de vereisten zoals geformuleerd in het Programma van Eisen en/of het ontwerp te voldoen. Ook wordt hierin een voorstel gedaan voor de werkwijze waarmee de in het Programma van Eisen en/of ontwerp geformuleerde resultaatsverwachtingen bereikt kunnen worden.

PVE Programma van Eisen. Het PvE is een door een bevoegde overheid opgesteld of bekrachtigd document dat de probleem- en doelstelling van de te verrichten werkzaamheden van de vindplaats geeft en de daaruit af te leiden eisen formuleert met betrekking tot het uit te voeren werk.

RCE Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Representativiteit De mate waarin een bepaald type vindplaats typerend is voor een periode dan wel een gebied.

RTS Robotic Total Station. Hiermee worden vlakken direct digitaal ingemeten.

Schoonheid De esthetisch-landschappelijke waarde van een archeologisch monument, die vooral in zichtbaarheid tot uiting komt.

Selectieadvies Archeologisch inhoudelijk advies over de behoudenswaardigheid van een vindplaats. Dit wordt opgesteld aan de hand van de waarderingscriteria.

Zeldzaamheid De mate waarin een bepaald type monument schaars is (of is geworden) voor een periode of in een gebied.

Afkortingen in de database

REFERENTIELIJSTEN

Versie 1.6

AARD SPOOR

Aard van het spoor

Code	Omschrijving
AKR	(oude) akkerlaag
AWC	aardewerkconcentratie
BA	balk
BES	beschoeiing
BG	boorgat
BKS	bekisting
BOC	botconcentratie
BPA	beschoeiing, palen
BPL	beschoeiing, planken
BPT	beerput/beerkuil
BRL	brandlaag
BU	bustum
BUN	visbun
BV	bouwvoor
CR	crematiegraf
DIG	dierbegraving
DK	drinkkuil
DLT	doorlaat (door een muur)
DP	depressie
DR	drain
EG	erfgreppel
ES	esdek
FU	fuik
GA	gracht
GE	geul
GHE	grafheuvel
GR	greppel
GRK	grafkuil
GT	goot
HA	haard
HAK	haardkuil
HG	huisgreppel
HKC	houtschoolconcentratie
HI	hoefindruk
HO	hout
HU	hutkom
IN	inhumatiegraf
KEL	kelder
KGO	ovale kringgreppel
KGR	ronde kringgreppel
KGV	vierkante kringgreppel
KL	kuil
KS	karrenspoor
LAK	laklaag
LAT	latrine
LG	laag
LO	ophogingslaag
LS	stortlaag
MI	muurinsteek
MR	muur
MSK	mestkuil
MST	muursteen
MU	muuruitbraak
NV	natuurlijke verstoring
NVD	dierlijke verstoring
NVP	plantaardige verstoring

OV	oven
PA	houten paal
PAK	paal met paalkuil
PG	paalgat
PGK	paalgat met paalkuil
PK	paalkuil
PL	plank
PLW	plaggenwand
PO	poel
POE	poer
POT	potstal
PS	ploegspoor
PSE	ploegspoor, eergetouw
PSK	ploegspoor, keerploeg
REC	recent
RPA	palenrij
RPG	rij paalgaten
RPK	rij paalkuilen
RPL	rij planken
SG	standgreppel
SI	silo
SL	sloot
SPB	spaarboog
SPG	spitsgracht
SS	spitspoor
ST	steen
STC	steenconcentratie
VL	vlek
VR	vloer
VSC	vuursteenconcentratie
VW	vlechtwerk
WA	waterput
WG	weg
WK	waterkuil
WL	wal
WOO	woonlaag
XXX	onbekend

COUPEVORM

Vorm van de onderkant van het spoor in de coupe

Code	Omschrijving
ONR	onregelmatig
PNT	punt
RND	rond
VLK	vlak
KOM	komvormig
REV	revolvertas
VRK	vierkant
RHK	rechthoekig
NG	niet gecoupeerd

VLAKVORM

Vorm van het spoor op het horizontale vlak

Code	Omschrijving
LIN	lineair
ONR	onregelmatig
OVL	ovaal
RHK	rechthoekig
RND	rond
SIK	sikkelvormig
VRK	vierkant

KLEUR

Duiding van de kleur

Code	Referentie
BE	beige
BL	blauw
BR	bruin
GL	geel
GN	groen
GR	grijs
OR	oranje
PA	paars
RO	rood
RZ	roze
WI	wit
ZW	zwart

Daarnaast:

D	donker
L	licht
SCH	schoon
VL	vuil
ZR	zeer

DBRGR = donkerbruingrijs (hoofdkleur is dan grijs)

INSLUITSEL

Aard van een insluitel van een vulling

<u>Code</u>	<u>Referentie</u>
AS	as
AW	aardewerk vaatwerk
BOT	bot (geen schelp)
BS	baksteen
BW	bouwaardewerk (baksteen, dakpan, tegel)
FE	ijzeroer
FF	fosfaat
GL	glas
HK	houtschool
HL	huttenleem
HT	hout
KI	kiezel
LR	leer
MET	metaal
MN	mangaan
NS	natuursteen
OKR	oker
SCH	schelp
SL	slak
VKL	verbrande klei
VST	vuursteen

TEXTUUR

Textuur van een vulling met NEN-classificatie

<u>Code</u>	<u>NEN</u>	<u>Referentie</u>
K	K	klei
ZK	Ks1	zware klei
MK	Ks2	matig zware klei
LK	Ks3	lichte klei
Z-K		zandige klei
ZI		zavel
ZZI	Kz1	zware zavel
MZI	Kz2	matig lichte zavel
LZI	Kz3	lichte zavel
L	L	leem
SL	Lz1	siltige leem
Z-L	Lz3	zandige leem
V	V	veen
V1	Vk3	venige klei
V2	Vk1	kleilig veen
V3	VKM	mineraalarm veen
Z-V	Vz1	zandig veen
Z	Z	zand
FZ	Zs1	fijn zand
MZ	Zs1	middelgrof zand
GZ	Zs1	grof zand
ILZ	Zs2	iets lemig zand
LZ	Zs3	lemig zand
IGHZ	g1	iets grindhoudend zand
MGHZ	g2	matig grindhoudend zand
SGHZ	g3	sterk grindhoudend zand
V-Z	Vz3	venig zand
G	G	grind
FG		fijn grind
GG		grof grind
IZHG	Gz1	iets zandhoudend grind
MZHG	Gz2	matig zandhoudend grind
SZHG	Gz3	sterk zandhoudend grind
ST		steen
HT		hout
H0	h1	humushoudend
H1	h2	matig humeus
H2	h3	humusrijk

INHOUD

Aard van het materiaal van een vondst

<u>Code</u>	<u>Referentie</u>
AW	aardewerk vaatwerk
AWG	gedraaid aardewerk
AWH	handgevormd Aardewerk
BAKSTN	baksteen
DAKPAN	dakpan
AXB	bot (geen schelp)
OMB	bot menselijk
ODB	bot dierlijk
CREM	crematieresten
BOUWMAT	bouwaardewerk (keramisch, geen steen)
COP	coproliet
GLS	glas (geen slak)
HK	houtschool
HT	hout (geen houtskool, geen plantaardige resten)
KER	keramische objecten (weefgewichten e.d.)
ODL	leer
MXX	metaal (geen slak)
MCU	koper/brons
MFE	ijzer
MPB	lood
MIX	gemengd
SXX	natuursteen (geen vuursteen)
PIJP	pijpenkoppen en -stelen
SCH	schelp
SLAK	slakken
TEGEL	tegel
OTE	textiel, touw
HUTTELM	verbrande klei (geen lemen gewichten)
SVU	vuursteen
XXX	overig

MONSTER

Aard van een monster

<u>Code</u>	<u>Referentie</u>
MA	monster algemeen
MAR	monster artropoden
MBOT	monster bot
MC14	monster voor ¹⁴ C-datering
MCH	chemisch monster
MCR	crematimonster
MD	monster voor dendrochronologisch onderzoek
MDIA	diatomeemonster
MDNA	DNA-monster
MFF	fosfaatmonster
MHK	houtschoolmonster
MHT	houtmonster
MP	pollenmonster
MSC	schelpenmonster
MSL	monster slijpplaat
MZ	zadenmonster voor botanisch onderzoek

VERZAMELWIJZE

Manier waarop een vondst of monster is verzameld.

<u>Code</u>	<u>Referentie</u>
AAC	aanleg coupe (handmatig schaven)
AANV	aanleg vlak of profiel (handmatig)
BIGB	bigbag
COUP	couperen (handmatig)
DETC	detectorvondst
LICH	lichten (vondst met omringende grond integraal verwijderd)
MAA	machinale aanleg
MAF	machinale afwerking (of machinaal couperen)
MSCH	machinaal schaven
PUNT	puntvondst (ingemeten)
SCHA	uitschaven (handmatig)
SPIT	uitspitten (handmatig)
TROF	troffelen